

Φιάλες με τραπεζογραμμάτια, *breadlines* και συνδικαλισμός

Το κράτος πρόνοιας από την εποχή του *New Deal* στο σήμερα

03

Έχετε προσέξει πως τον τελευταίο καιρό οι φωνές όσων μιλάνε για οικονομία πολέμου πληθαίνουν; Πληθαίνουν βέβαια και οι πολεμικές ασκήσεις. Όποια επισκέπτεται εβδομαδιαία τα σούπερ μάρκετ το έχει καταλάβει αυτό για τα καλά. Κάπως έτσι ξεκίνησε η κουβέντα μας για το τι σκατά γίνεται και αν θα τα βγάλουμε πέρα από εδώ και στο εξής. Και επειδή, όπως είπαμε λίγες σελίδες πριν «η ανασύνθεση του παρελθόντος με αναφορά στο παρόν μας δίνει στοιχεία για το πώς δουλεύει αυτός ο κόσμος», ανατρέξαμε πίσω στο χρόνο. Στις γραμμές που ακολουθούν, θα υποστηρίξουμε πως η ιστορία της εργατικής τάξης τη δεκαετία του 1930 και το κράτος πρόνοιας που ξεπρόβαλε τότε, μπορούν να μας διδάξουν πολλά για το πώς τα κράτη προσπαθούν να επιβιώσουν μέσα στους διακρατικούς ανταγωνισμούς εις βάρος μας, τι μηχανισμούς στήνουν για να μας ελέγχουν και γιατί κάνουμε καλά που είμαστε καχύποπτοι εναντίον τους.

Από το Αμερικανικό Όνειρο στη κρίση του μεσοπολέμου

Φανταστείτε πως μπορεί να ήταν η Αμερική λίγο πριν από το «κραχ» του 1929. Είχε περάσει μόλις μια δεκαετία από τη λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, η εργατική τάξη προσπαθούσε να ξεχάσει τον πόλεμο, οι μηχανές και το 8ωρο είχαν αλλάξει ριζικά την εργασία και το αμερικανικό κεφαλαίο αύξησε την παραγωγικότητά του, δελεάζοντας με μαζική κατανάλωση και ψυχαγωγία. Όμως, αυτό το σκηνικό δεν θα κρατούσε για πολύ. Όπως είχε γράψει ο Μαρξ στο Κεφάλαιο:

«Η κεφαλαιοκρατική παραγωγή περιλείει όρους ανεξάρτητους από την καλή ή κακή θέληση, που τη σχετίζεται με την ευημερία της εργατικής τάξης την επιτρέπουν μόνο για μια στιγμή, και μάλιστα πάντα μόνο σαν το πουλάρι της καταγύδας που μηνάει την κρίση»¹.

Έτσι λοιπόν, η κατάρρευση της Wall Street τον Οκτώβριο του 1929 ήταν η εμβληματική στιγμή εμφάνισης άλλης μίας κρίσης. Η κρίση του μεσοπολέμου έφερε τα πάνω κάτω. Επεκτάθηκε σταδιακά σε ολόκληρο τον κόσμο και κάθε κράτος βάλθηκε να σώσει τα ντόπια αφεντικά του², αυξάνοντας τους δασμούς στα εισαγόμενα προϊόντα (δηλαδή βάζοντας φόρους στα προϊόντα των αφεντικών των άλλων κρατών). Κάπως έτσι, το διεθνές εμπόριο κατέρρεε και όσο πιο εξαρτημένο ήταν ένα κράτος από αυτό τόσο πιο δύσκολο ήταν να σώσει την οικονομία του. Οι από κοινού προσπάθειες μεταξύ των κρατών για την παγκόσμια ανάκαμψη των διεθνών συναλλαγών και του εμπορίου απέτυχαν. Λογική εξέλιξη - θα πούμε εμείς - αφού επρόκειτο για συνάντηση αλληλοσυγκρουόμενων, κρατικά και εμπορικά, συμφερόντων. Ποιος, λοιπόν, θα έσωζε το κεφάλαιο από την πλήρη κατάρρευση του; Ποιος θα εξασφάλιζε την συνέχεια του καπιταλιστικού κόσμου;

Σε αυτά τα ερωτήματα προσπάθησαν να απαντήσουν πολλοί, μαζί με αυτούς και ο John Maynard Keynes, ο οποίος το 1932 θα γράψει:

«Ο σύγχρονος καπιταλιστής είναι ένας ναύτης του καλού καιρού. Μόλις ξεσπάσει η καταγύδα έγκαταλεύπει τα καθήκοντα της πλοϊγήσης και βυθίζει ακόμη και τις βάρκες

που θα μπορούσαν να τον μεταφέρουν σε ασφαλές μέρος, από τη βιασύνη του να σπρώξει τον γείτονά του έξω και τον εαυτό του μέσα»³.

Αυτό σημαίνει πως οι μεμονωμένοι καπιταλιστές δεν μπορούν μόνοι τους να διασφαλίσουν την αναπαραγωγή του καπιταλιστικού συστήματος. Εν καιρώ κρίσης, οι εργάτες και οι εργάτριες δεν έχουν επαρκή μισθό για να αγοράσουν εμπορεύματα και υπηρεσίες, έτσι η ζήτηση μειώνεται. Βλέποντας αυτή τη μείωση, τα αφεντικά δεν εμπιστεύονται τις προοπτικές της αγοράς, σταματούν να κάνουν επενδύσεις και γενικότερα ο καθένας από αυτούς προσπαθεί να σώσει το τομάρι του. Ως αποτέλεσμα αυτού, η παραγωγή μειώνεται δραματικά, όπως και το χρήμα που κυκλοφορεί, απειλώντας τη διατήρηση της ροής του κεφαλαίου.

Εδώ είναι το σημείο που ο Keynes βάζει στο κέντρο του παιχνιδιού το κράτος. Η βασική του θέση, που ήταν αντίθετη με την «κλασική οικονομική σχολή» που επικρατούσε μέχρι πρότινος, ήταν πως σε περιόδους κρίσης, το κράτος πρέπει να παρεμβαίνει ώστε να τονώσει τη ζήτηση, να εμπνεύσει αισιοδοξία στις επενδύσεις και να μπορέσει η οικονομία να ανακάμψει. Πράγμα δύσκολο για την εποχή, καθότι δεν υπήρχε εμπειρία παρόμοιας κρατικής παρέμβασης που θα ρύθμιζε τις ελεύθερες συναλλαγές της αγοράς.

Έπερπετ λοιπόν, σύμφωνα με τον Keynes, το κράτος να αυξήσει τις δημόσιες επενδύσεις και τις δημόσιες δαπάνες ώστε να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, είτε άμεσα είτε έμμεσα. Έτσι, πίστευε πως θα αυξανόταν η αγοραστική δύναμη ενός ποσοστού των εργατών και εργατριών, θα αυξανόταν η ζήτηση για εμπορεύματα και εν τέλει θα έβρισκαν κίνητρο τα αφεντικά για να αειδήσουν την παραγωγή τους και να κάνουν νέες επενδύσεις. Περιέγραφε το σχέδιο του κάπως έτσι:

«Εάν το Υπουργείο Οικονομικών αποφάσιζε να γεμίσει φάλες με τραπεζογραμμάτια, να τις θάψει σε κατάλληλο βάθος σε μη χρησιμοποιημένα ανθρακωρυχεία, τα οποία ύστερα γέμιζε με απορρίμματα των πόλεων και επέτρεπε στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, σύμφωνα με τις γνωστές αρχές του *laissez-faire* [σ.σ. ελεύθερη αγορά χωρίς κρατικές παρεμβάσεις] να ξεδάψουν τα τραπεζογραμμάτια πάλι (...) δεν θα υπήρχε πλέον ανεργία και, με τη συνδρομή των επιπτώσεων, το πραγματικό εισόδημα της κοινωνίας, καθώς επίσης και ο πλούτος της, θα αυξανόνταν, πιθανώς αρκετά περισσότερο από ότι σήμερα, θα ήταν, ασφαλώς, λογικότερο να ανεγερθούν οικίες και να γίνουν ανάλογα έργα, αλλά αν υπάρχουν πολιτικές και πρακτικές δυσκολίες γι' αυτό, τα παραπάνω θα ήταν καλύτερα από το τίποτε»⁴.

Βέβαια, θα ήταν λάθος να ερμηνεύσουμε τις ιδέες του Keynes ως αμιγώς οικονομικές. Ο Keynes δεν πρότεινε το κράτος να ελέγχει το ύψος των μισθών απλά και μόνο για να ρυθμίσει τη ροή του κεφαλαίου. Κατάλαβε πως ο μισθός είναι και ένα μέσο πειθάρχησης της εργατικής τάξης, το οποίο στα χέρια του κράτους μπορεί να γίνει πιο αποτελεσματικό. Να στήσει δηλαδή τους εργάτες και τις εργάτριες στον τοίχο, καθώς και να δημιουργήσει διαιρέσεις ανάμεσά τους. Μιλάμε,

άλλωστε, για μια εποχή που οι κομμουνιστικές επαναστάσεις είχαν αρχίσει να εξαπλώνονται και τα αφεντικά προσπαθούσαν να βρουν κάθε τρόπο που θα μπορούσε να τις ανακόψει.

Όπως καταλαβαίνετε, όλα αυτά επηρέασαν την κρίση του μεσοπολέμου, αλλάζοντας ξανά τους όρους της σχέσης μεταξύ κράτους, κεφαλαίου και εργατικής τάξης. Έθεσαν τις βάσεις για το κράτος πρόνοιας.

Η εργατική τάξη στην Αμερική των 30's, το New Deal και το κράτος πρόνοιας

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης του μεσοπολέμου ήταν οδυνηρές για την εργατική τάξη της Αμερικής. Εκατομμύρια έμειναν άνεργες ή στην καλύτερη περίπτωση κακοπληρωμένοι, έτρωγαν με δελτίο διανομής και πολλοί από αυτούς διέμεναν στο δρόμο ή σε σκηνές⁵. Καταλήψεις εργοστασίων, διαδηλώσεις, συγκρούσεις με την αστυνομία στους δρόμους συνέβαιναν όλο και πιο μαζικά.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1930 το Κομμουνιστικό Κόμμα ΗΠΑ (CPUSA) επενέβη δραστικά με σκοπό να επηρέασει ιδεολογικά και πρακτικά τις επόμενες κινήσεις του εργατικού κινήματος. Έστησε Συμβούλια Ανέργων⁶ τα οποία λειτουργούσαν υπό την επίβλεψή του και άνοιγαν μια μορφή "διαλόγου" μεταξύ των ανέργων και του κράτους, μέσω διαφόρων αιτημάτων, όπως μη-έξωση οικογενειών ανέργων, πάγωμα των ενοικίων τους και γενικότερα αιτήματα για εξασφάλιση κατοικίας για όσους και όσες ζόσταν χωρίς μισθό. Μετά από λίγο καιρό, οι ίδιες οργανώσεις ανέργων θα ζητήσουν επίδομα ανεργίας. Υπό την ίδια κεφαλή ιδρύεται επίσης το Διεθνές Τάγμα Εργατών, το οποίο ανοίγει άλλον έναν δίσιυλο επικοινωνίας του κράτους με την εργατική τάξη, θέτοντας ως αιτήματα αυτή τη φορά την ιατροφαρμακευτική και ασφαλιστική περιθαλψή της. Κύριος στόχος του Τάγματος ήταν «...η παροχή ασφαλιστικής κάλυψης στην αρρώστια, στο θάνατο και σε κάθε είδους ανικανότητα»⁷.

Προφανώς, η εργατική τάξη της εποχής αντιμετώπιζε προβλήματα ζωής και θανάτου στα οποία έφωνε λύσεις. Ένα τεράστιο κομμάτι της είχε μείνει χωρίς μισθό και το υπόλοιπο είχε υποστεί ακράies μειώσεις. Όμως, το περίεργο σε αυτή την ιστορία είναι ο τρόπος που η κομμουνιστική αριστερά προσπάθησε να οργανώσει όλους αυτούς τους ανθρώπους. Δεν στόχευε στα να διεκδικήσουν τα μέσα επιβίωσης τους, όπως γινόταν άλλοτε, απέναντι στα αφεντικά τους. Έστρεψε την προσοχή προς το κράτος.

Δε θα ήταν υπερβολικό να πούμε, δηλαδή, πως αυτού του είδους η πολιτική οργάνωσης έδωσε στο κράτος τη θέση που ζητούσε ο Keynes. Να μπει ανάμεσα στην εργατική τάξη και τα αφεντικά και να πάρει πάνω του τους κανόνες του παιχνιδιού. Να μπορεί ας πούμε, να αντικαθιστά το μισθό ή ένα κομμάτι του με επιδόματα, δελτία, παραχωρήσεις, κ.α., αλλά και να δανείζεται ένα κομμάτι του μισθού, υποσχόμενο διάφορες υπηρεσίες. Κάπως έτσι, η ανεργία και η αριστερά προετοίμασαν την εργατική τάξη της Αμερικής για να υποδεχθεί το κράτος πρόνοιας, το οποίο δεν άργησε να εμφανιστεί.

To 1932 εκλέγεται πρόεδρος των ΗΠΑ ο Franklin D. Roosevelt και εφαρμόζει μια νέα οικονομική πολιτική, το λεγόμενο New Deal (Νέο Συμβόλαιο). Η πολιτική του New Deal ήταν μια έμπρακτη εφαρμογή της θεωρίας του Keynes - και άλλων προτάσεων - και η απαρχή του κράτους πρόνοιας στην Αμερική. Εν ολίγοις, περιελάμβανε μια σειρά από μέτρα ρύθμισης της αμερικανικής οικονομίας. Όμως, όπως ο Keynes δεν μίλαγε απλά οικονομικά, αλλά κυρίως πολιτικά, έτσι και τα μέτρα του New Deal είχαν πολιτική σημασία. Άλλωστε "τη δεκαετία του 1930, ο όρος "οικονομικός φασισμός" χρησιμοποιούταν συνήθως για να αναφερθεί στο New Deal"⁸.

Το αμερικανικό κράτος ανέλαβε ρόλο επενδυτή και οργανωτή της παραγωγής. Με ότι ρευστό είχε απομείνει στις

Ένα τεράστιο κομμάτι της εργατικής τάξης στεκόταν για ώρες, περιμένοντας στις ουρές, στις λεγόμενες breadlines για να φάει ή να πιεί έναν καφέ.

τράπεζες και στα κρατικά ταμεία, αλλά και φορολογώντας κάποιους κεφαλαιοκράτες (Revenue Act⁹) έδωσε το σήμα πως όσα λεφτά βρίσκονται αποταμιευμένα πρέπει να επενδυθούν για να πάνε στις αγορές και στις τσέπες της εργατικής τάξης, σε εκείνους δηλαδή που θα τα ξοδέψουν ώστε να αυξηθεί η ζήτηση (και εν τέλει η παραγωγή). Με όλο αυτό το ρευστό προχώρησε σε μεγάλες επενδύσεις σε έργα και υποδομές, συνάπτοντας συμβόλαια με ιδιώτες εργολάβους για να φτιαχτούν ή /και να συντηρηθούν δρόμοι, αεροδρόμια, σχολεία, νοσοκομεία, πάρκα, γέφυρες, υδροηλεκτρικά φράγματα ακόμα και ολόκληρες πόλεις¹⁰. Δημιούργησε προγράμματα μαζικών προσλήψεων, με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, όπου άνεργες και άποροι απασχολούνταν απευθείας από το κράτος σε έτοιμους έδους έργα αλλά και στην εκπαίδευση, την παραγωγή αγαθών πρώτης ανάγκης, τη διανομή αδιάθετων αγροτικών προϊόντων τα οποία αγόραζε το κράτος, κ.α.. Βλέπουμε πως το αμερικανικό κράτος πρόνοιας όχι απλά κατάφερε να «ανοίξει δουλείές» για τα αφεντικά της εποχής, αλλά κατάφερε να ορίσει νέους όρους εργασίας: συμβάσεις ορισμένου χρόνου και εργασία σε περιποτή. Ο έλεγχος κυκλοφορίας της εργατικής δύναμης πήρε τη μορφή της μετακίνησης σε όποια εργασία κρινόταν απαραίτητη, κάθε φορά.

Επιπλέον, το αμερικανικό κράτος πέρασε νόμους με σκοπό να ελέγχει πιο αποτελεσματικά τους αγώνες και την απειθαρχία της εργατικής τάξης της εποχής. Ο Νόμος για τις Εθνικές Εργασιακές Σχέσεις του 1935, γνωστός και ως νόμος Wagner, όρισε πως οι εργάτες και οι εργάτριες μπορούν να συμμετέχουν νόμιμα σε συνδικάτα και να διεκδικούν καλύτερους μισθούς μόνο μέσα από τα αυτά. Σε αυτή την κατεύθυνση ιδρύθηκε και το Εθνικό Συμβούλιο Εργασιακών Σχέσεων (NLRB) για να καταστείλει στην ουσία οποιαδήποτε εργατική ταραχή. Μπορεί, βέβαια, τα συνδικάτα να γέμισαν κόσμο, όμως όλη αυτή η ιστορία αποδείχθηκε μία από τις μεγαλύτερες ήττες της εργατικής τάξης, καθώς ο ενορχηστρωμένος διάλογος δια αντιπροσώπων με τα αφεντικά και το κράτος δεν φάνηκε να έχει μεγάλη επιτυχία για την πρώτη. Το 1935 ψηφίζεται, επίσης, ο νόμος που καθιερώνει την κοινωνική ασφάλιση και πρόνοια (συντάξεις γήρατος, επιδόματα ανεργίας, κ.α.). Ο Roosevelt ήταν αυτός που επέμεινε την κοινωνική ασφάλιση να χρηματοδοτείται από φόρους μισθοδοσίας, δηλαδή από τον ίδιο τον μισθό των εργατών και των εργατριών. Τέλος, ο νόμος περι δίκαιων προτύπων εργασίας του 1938 καθόριζε μέγιστες ώρες και ελάχιστους μισθούς για τις περισσότερες κατηγορίες εργασίας.

Αυτό που κρατάμε από όλα αυτά είναι το εξής: από εκεί που άλλοτε η εργατική τάξη τσαμπουκαλεύόταν άμεσα απέ-

Τα σταφύλια της οργής

Ο κατευνασμός της οργής μέσω αριστερών διεκδικήσεων στις αρχές της δεκαετίας του 1930, όχι απλά δεν σταμάτησε την ανεργία και την πείνα αλλά έφερε την εργατική τάξη σε τέτοια ήττα που επικράτησε η λογική της εύρεσης εργασίας με κάθε κόστος. Χαρακτηριστικό είναι το απόσπασμα στο βιβλίο του Τζων Στάινμπεκ, Τα Σταφύλια της οργής:

“- Άκου εδώ, είπε ο άλλος. Δεν έχει νόημα, Ο εργολάβος αυτός χρειάζεται οχτακόσιους ανθρώπους. Τυπώνει λουπόν, πέντε χιλιάδες τέτοια χαρτιά που ίσως να τα διαβάζουν είκοσι χιλιάδες άνθρωποι. Και δυο - τρεις χιλιάδες από εκείνους που τα διαβάζαν ζεινιάν και πάνε. Όλοι του άνθρωποι τρελοί από τη στενοχώρια.

- Μα δεν έχει νόημα! φώναξε ο πατέρας.

- Περίμενε να δεις τον άνθρωπο που έβγαλε τούτο το χαρτί και θα καταλάβεις. Θα δεις ή τον ίδιο ή κανένα υπάλληλο του. Θα έχετε στήσει τη σαντίρι σας κοντά σε κάποια γούβα, εσείς και ακόμα πενήντα οικογένειες. Εκείνος θα κοιτάξει μέσα στο τσαντίρι σας, να δεις αν σας απόμεινε τίποτα να μαστίσετε. Κι αν δει πως δεν έχετε τίποτα, θα πει: «Θέτε να πιάσετε δουλειά;» Κι εσύ θα πεις: «Και βέβαια θέλουμε αφέντη μου. Θα στο χρωστάμε χάρη να βρίσκαμε κάποια δουλειά.» Κι αυτός θα πει: «Μπορώ να σας πάρω στη δουλειά μου». Και θα του πεις: «Πότε με το καλό;» Τότε θα σου πει πού να πας και ποια ώρα, κι έπειτα θα πάει σ' άλλους παρακάτω. Χρειάζεται, μπορεί, καμιά διακοσμιά εργάτες. Λέει τα ίδια σε πεντακόσιους. Αυτοί το λένε σε άλλους τόσους. Και σα θα πας επιτόπου, βρίσκονται μαζεμένοι καμιά χιλιάδα. Εκείνος τότε λέει: «Πλερώνω είκοσι σέντσια την ώρα». Μπορεί να σηκωθούν να φύγουν οι μισοί. Μα ωστόσο απομένουν ακόμα πεντακόσιοι, τόσο ψόφιοι της πείνας που δέχονται να δουλέψουν για ένα ξεροκόμιατο. (...) Κατάλαβες τώρα; Όσο πιο πολλοί παρουσιαστούν κι όσο πιο πεινασμένοι, τόσο κατεβάζει το μεροκάματο.”

ναντι στα αφεντικά, διεκδικούσε ως αυτόνομο οργανωμένο σύνολο, διαχειρίζόταν τα δικά της εργατικά ταμεία, διεκδικούσε ανά εργασιακό χώρο τους δικούς της όρους και στηρίζόταν στην αλληλοβοήθεια μεταξύ των ανθρώπων της, το κράτος κατάφερε να αντικαταστήσει όλα αυτά με ένα σωρό άλλες κρατικά οργανωμένες διαδικασίες και σχέσεις. Στο εξής, για τα προβλήματα μας με τα αφεντικά επιτρέπεται να απευθυνόμαστε στο κράτος είτε ως πολίτες - άτομα που έχουν κάποια υποτιθέμενα δικαιώματα είτε μέσα από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (π.χ. συνδικάτα) τις οποίες δεν ελέγχουμε εμείς. Ακόμα, είμαστε υποχρεωμένες να δίνουμε λεφτά στο κράτος από το μισθό μας για να καλύψει τις υπηρεσίες αναπαραγωγής μας στο μέλλον (μέχρι τότε ποιος έρει που πηγαίνουν αυτά τα λεφτά!). Αποτέλεσμα: το κράτος έχει τον τελικό λόγο όσον αφορά την εκμετάλλευση της εργασίας μας συνολικά. Τι μισθό πάιρουμε και για πόσο καιρό θα τον πάιρουμε (βλ. κλαδικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας), με τι επίδομα θα ζούμε αν δεν έχουμε δουλειά, σε ποιες υπηρεσίες μπορούμε να έχουμε πρόσβαση, με τι λεφτά θα ζήσουμε στα γεράματα - αν ζήσουμε μέχρι τότε -, κ.ο.κ.. Αυτό αντιπροσωπεύει το κράτος πρόνοιας.

Για την ιστορία, οφείλουμε να πούμε πως όλες αυτές οι πολιτικές τόσο στην Αμερική όσο και σε άλλα δυτικά κράτη που ακολούθησαν παρόμοιες τακτικές, οδήγησαν σε τεράστια αύξηση των κρατικών ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους. Το κόστος φυσικά κλήθηκε να το πληρώσει η εργατική τάξη κάθε κράτους μετέπειτα. Τελικά, την κρίση του 1929 δεν την έλυσε ούτε ο κεϋνσιανισμός γενικότερα. Την έλυσε με βάναυσο τρόπο ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος, δηλαδή οι τεράστιες εξοπλιστικές δαπάνες, οι εκατομμύρια νεκροί, οι καταστροφές εργοστασίων, υποδομών και πόλεων, που επανεκκίνησαν τη δραστηριότητα του κεφαλαίου.

Η πιο πρόσφατη ιστορία

Στην ίδια λογική κινούνται όλα τα κρατικά μέτρα που παίρνονται εναντίον μας τα τελευταία χρόνια. Και όπως κι αν τα ονομάζουν κάθε φορά (βλ. οικονομικά, υγειονομικά, περιβαλλοντικά, κ.ο.κ.) πρόκειται για πολιτικά μέτρα, καθώς οργανώνουν το πώς θα δουλεύουμε και πως θα ζούμε ώστε να μπορούμε να δουλεύουμε. Εξαφαλίζουν δηλαδή την εκμετάλλευση της εργατικής δύναμης από τα αφεντικά.

Κατά τη διάρκεια των lockdowns, εν μέσω ηχηρών διακρατικών συγκρούσεων και εμπορικού πολέμου μεταξύ ΗΠΑ - Κίνας, πάρθηκαν κάποιες αποφάσεις εναντίον μας. Σύμφωνα με αυτές τις αποφάσεις, το κράτος μπορεί να κάνει πολεμικές ασκήσεις κλείνοντας κλάδους που δεν θεωρεί απαραίτητους σε καιρούς έκτακτης ανάγκης, να καταργεί προσωρινά τον μισθό μας, να τον αντικαθιστά με επίδομα της τάξης των 534 ευρώ και να μας εκπαιδεύει πώς να ζούμε μόνο με αυτό. Πρατική η οποία όπως βλέπουμε συνεχίζει να συμβαίνει ακόμα και σήμερα με κάθε λογής πρόφαση¹¹.

Την ίδια περίοδο, δεξιοί και αριστεροί βάλθηκαν να μας πείσουν πως θα μας σώσει το κράτος. Οι μεν ζητούσαν περισσότερο έλεγχο από τα σώματα ασφαλείας, οι δε ζητούσαν περισσότερο κράτος πρόνοιας. Γιατρούς, ΜΕΘ, επίδομα αναστολής εργασίας για περισσότερους. Έλεγχος της εργατικής δύναμης, δηλαδή, αλλά όχι από μπάτσους με στολή.

Στη συνέχεια, και αφού ο covid αντικαταστάθηκε στα δελτία ειδήσεων και στα κρατικά διαγγέλματα από τον πόλεμο στην Ουκρανία, οι κρατικές μηχανές της πρόνοιας συνεχίζουν να δουλεύουν στο φουλ. Ο θεσμός του «προσωπικού γιατρού» πρόκειται να γίνει ο απόλυτος εξαναγκασμός ιατρικής επιτήρησης μας προς όφελος του κεφαλαίου. Το λένε άλλωστε οι κρατικοί θύμοντες ζεκάθαρα: «Η καλή οικονομία προϋποθέτει καλή υγεία [...] ένα εργατικό δυναμικό είτε με κακή υγεία είτε με χαμηλές δεξιότητες δεν είναι παραγωγικό εργα-

“...λόγω της πίστης μας στην ιδιωτική επιχείρηση”

Για ποιον δουλεύει το κράτος πρόνοιας; Μα φυσικά προς όφελος των αφεντικών. Ο Roosevelt το έλεγε ξεκάθαρα:

«Κανείς στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν πιστεύει πιο σθεναρά από εμένα στο σύστημα των ιδιωτικών επιχειρήσεων, της ατομικής ιδιοκτησίας και του ατομικού κέρδους... Αν η κυβέρνησή μας είχε την διάθεση να αλλάξει αυτό το σύστημα, το μόνο που θα έπρεπε να κάνουμε θα ήταν να σταυρώσουμε τα χέρια μας και να περιμένουμε - να αφήσουμε το σύστημα να αθετεί τις υποχρεώσεις του ως προς τον εαυτό του και τον κόσμο. Αντιθέτως... ενεργήσαμε γρήγορα και δραστικά για να το σώσουμε. Ενεργήσαμε γρήγορα και δραστικά για να το σώσουμε, λόγω της πίστης μας στην ιδιωτική επιχείρηση.»

τικό δυναμικό¹². Τέτοια πράγματα λένε τα αφεντικά για την υγεία μας όταν μαζεύονται και σχεδιάζουν το μέλλον μας.

Πέραν της υγείας μας και όσον αφορά τις χαμηλές μας δεξιότητες, υλοποιούνται ήδη κάποιες προνοιακές πολιτικές. Ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) μετονομάστηκε σε Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ). Από την νέα ονομασία και μόνο, μπορεί κάποιος να καταλάβει πως το ελληνικό κράτος σκοπεύει να μας ελέγχει πιο οργανωμένα. Από την προηγούμενη δεκαετία, αλλά και πιο συγκροτημένα το 2019¹³, ικανομολόγοι, αφεντικά και λοιποί «ειδικοί» σύμβουλοι του ελληνικού κράτους, επιμένουν να αναβαθμιστεί ο ρόλος του ΟΑΕΔ. Η ΔΥΠΑ (πρώην ΟΑΕΔ) πλέον χρηματοδοτεί όλο και περισσότερες δουλειές που τις προορίζει για εμάς¹⁴. Και για να ζήμαστε ειλικρινείς πρόκειται για ένα σωρό κακοπληρωμένες δουλειές, διάρκειας κάποιων μηνών – άντε το πολύ κανά 18μηνο. Αν βέβαια, αρνηθούμε τρεις από αυτές που θα μας προτείνει η ΔΥΠΑ, θα μας κόψουν το επίδομα ανεργίας¹⁵. Και όσες από εμάς δεν πληρούμε τα κριτήρια για αυτές τις δουλειές, μας στέλνουν σε προγράμματα κατάρτισης, όπου συν τοις άλλοις υποχρεωνόμαστε να παρακολουθήσουμε ένα σωρό επιμορφώσεις νέων δεξιοτήτων και να γράψουμε εξετάσεις για να πληρωθούμε στο 100%.

Επίσης, το επίδομα αναστολής εργασίας εν καιρώ καραντίνας διαδέχθηκαν άλλα πρωτοφανή επιδόματα, όπως fuel pass, power pass, North Evia – Samos pass, τα οποία εξυπηρετούν και αυτά ακριβώς τον ίδιο σκοπό. Αντικαθιστούν τον μισθό μας, μιας και αυτός δεν φτάνει πια για να καλύψει τα μέσα επιβίωσής μας και κυρίως μας πειθαρχούν στο τι εμπρεύματα και πόση ποσότητα από αυτά θα καταναλώσουμε. Τέτοιου είδους πειθάρχηση αποτελούν και οι πρόσφατες κρατικές ρυθμίσεις σε τιμές εμπορευμάτων, το καλάθι του νοικοκυριού.

Ο ρόλος λοιπόν, του κράτους πρόνοιας είναι να ελέγχει την κυκλοφορία της εργατικής δύναμης. Μας αναγκάζει να δουλεύουμε, επιλέγει σε ποιες δουλειές θα μας αναγκάσει να δουλεύουμε, καθορίζει τους όρους αυτής της εργασίας και μειώνει το χρονικό διάστημα κρατικής επιδότησης αναμονής της εργασίας, δηλαδή του επιδόματος ανεργίας. Φροντίζει να κυκλοφορούμε οργανωμένα, να τρώμε οργανωμένα, να πηγαίνουμε διακοπές οργανωμένα και να (μην) αρρωστάινουμε οργανωμένα. Γίνεται, δηλαδή, «ο κατ' εξοχήν «τεχνικός», «αμερόληπτος» και αντικεμενικός τρόπος άσκησης εργατικής πολιτικής: πάντα βέβαια της εργατικής πολιτικής του κράτους των αφεντικών»¹⁶.

Μην ξεχάμε, τέλος, πως όλες αυτές τις κρατικές δαπάνες των συστημάτων πρόνοιας δεν πρόκειται να τις πληρώσουν τα αφεντικά που ξελασπώνουν, αλλά εμείς οι ίδιοι που στις πλάτες μας θα πέσει το λεγόμενο δημόσιο χρέος.

Γ' αυτό χρειάζεται να οργανωθούμε όσο πιο καλά μπορούμε. Για να προσέξουμε να μην έχουμε την ίδια μοίρα της εργατικής τάξης του μεσοπολέμου...

1. Marx, K., (1979), Το Κεφάλαιο, Κριτική της Πολιτικής Οικονομίας, τόμος Β', Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα, σελ. 411.

2. Εδώ δεν εννοούμε πως ένα κράτος ενδιαφέρεται για κάθε ένα από τα αφεντικά του προσωπικά, αλλά λειτουργεί για την ευημερία τους ως σύνολο.

3. Keynes, J., M., (1932), The World's Economic Outlook, The Atlantic Monthly, vol. 149, No. 5, σελ. 521-526.

4. Keynes, J.M., (2010), Η Γενική Θεωρία της Απασχόλησης, του Τόκου και του Χρήματος, ειδική έκδοση για την εφήμεριδα «Το Βήμα», Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη, Αθήνα, σελ. 169.

5. Μπορεί κανείς να πάρει μια πολύ γλαφυρή περιγραφή της κατάστασης από τους στύχους του τραγουδιού του Rudy Vallée «Brother, can you spare a dime?». Μου έλεγαν ότι έχτισα το όνειρο // Και έτσι ακολούθησα το πλήθος // Οταν χρειάζόταν κάποιος να σκάψει το χύμα ή να κουβαλήσει όπλα // Ήμουν πάντα εκεί να κάνω τη δουλειά // Μου έλεγαν ότι έχτισα το όνειρο // Με την ειρήνη και την δόξα να είναι μπροστά μου // Γιατί λοιπόν πρέπει να κάθουμαι τώρα στην ουρά να περιμένω φωμά; // Κάποτε έφτιαχα ένα σιδηρόδρομο, τον έκανα να τρέχει // Να τρέχει κόντρα στο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ποιες αλλαγές φέρνει η ψηφιακή κάρτα εργασίας

Πέντε νέα εργαλεία ελέγχου τηρήσεως της νομιμότητας στην αγορά εργασίας και, αντίστοιχα, πέντε σημαντικές υποχρεώσεις «πονοκέφαλο» για τις εργαδότες και τα λογιστήρια τους δημιουργούν πρότυπο για την ψηφιακή κάρτα εργασίας και την απορρητική διαδικασία της ψηφιακής οργανωσής του χρόνου εργασίας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Υποχρεωτική γίνεται η συλλογική σύμβαση στον επισπειριό

Υπό την κάλυψη της συλλογικής σύμβασης εργασίας που υπεγράφη πριν από ένα χρόνο και που κάθε εγκρίθηκε από το Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας μπαίνουν ταύλακαν 400.000 εργαζόμενοι σε επιπολάρια, μπαρ, ταβέρνες αλλά και ψηφιοπολεία και φαστ φουν.

Είτε ψηφιακή κάρτα είτε συλλογικές συμβάσεις με το στανιό, ένα είναι το ζητούμενο: αποδοτικότερος έλεγχος και οργάνωση της εργατικής τάξης!

- χρόνο // Κάποτε έφτιαχα έναν σιδηρόδρομο, τώρα έχει τελειώσει // Αδερφέ μου, μήπως έχεις καμιά δεκάρα; // Κάποτε έχτισα έναν πύργο, φηλά μέχρι τον ήλιο // Τούλα, καρφιά και ασβέστη // Κάποτε έχτισα έναν πύργο, τώρα έχει τελειώσει // Αδερφέ μου, μήπως έχεις μια δεκάρα;
6. Για περισσότερα δες: Rozenweig, R., Organizing the Unemployed: The Early Years of the Great Depression, 1929–1933, στo Green, J., (1983), Workers' Struggles, Past and Present: A "Radical America" Reader, Temple University Press, σελ. 168-189.
7. Sabin, A., (1999), Red Scare in Court: New York versus the International Workers Order, University of Pennsylvania Press, σελ. 11.
8. Schivelbusch, W., (2007), Three New Deals: Reflections on Roosevelt's America, Mussolini's Italy, and Hitler's Germany, 1933-1939, σελ. 35. Διαβάζοντας αυτό το βιβλίο θα καταλάβετε τα πολλά πρόσωπα του φασισμού του μεσοπολέμου.
9. Ο νόμος προέβλεπε την αύξηση του φόρου στα υψηλά εισοδήματα από 500.000 δολαρία και πάνω στο 75% και επέβαλε σκετική φορολογία στα αδιανέμητα κέρδη των μεγάλων επιχειρήσεων. Εγγειώνεται με το όνομα «φόρος – άρμεγμα των πλουσίων» (Soak the rich tax).
10. Για περισσότερες πληροφορίες δες τα λήμματα του wikipedia "Public Works Administration - PWA" και "Tennessee Valley Authority".
11. Έθνος, Επίδομα 534 ευρώ: Σε αναστολή συμβάσεων οι εργαζόμενοι στη γουνοποιία, 11/07/2022. Εδώ θα διαδαστεί πως οι επιχειρήσεις του κλάδου της γουνοποιίας μπορούν να θέσσουν σε αναστολή τις συμβάσεις εργασίας των εργαζόμενων τους λόγω του πολέμου στην Ουκρανία.
12. Κύκλος Ιδεών, Η ΕΛΛΑΣ ΜΕΤΑ VI: Εθνική στρατηγική και διεθνής περιβάνηση, Δεύτερη μέρη, Η Ελλάδα ως σύγχρονο αναπτυξιακό κοινωνικό κράτος, 04/10/2022. Μπορείτε να βρείτε αυτό το συνέδριο σε δίνετο στο youtube.
13. Επιτροπή Πισσαρίδη, (2020). Σχέδιο ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία – Τελική έκθεση, Αθήνα, σελ. 150.
14. Καθημερινή, ΔΥΠΑ: Ξεκινούν οι αιτήσεις για το πρόγραμμα κατάρτισης 8.000 ανέργων – Οι προϋποθέσεις, 19/07/2022.
15. Καθημερινή, Πότε διαγράφονται οι άνεργοι από τα μητρώα της ΔΥΠΑ - «Κλειδί» για την παραμονή τους η ενεργή αναζήτηση εργασίας, 07/10/2022.
16. Το κράτος που όλοι αγαπήσαμε. Η γέννηση, ο δριμαλμός και η πτώση του «Κοινωνικού κράτους», Antifa, τεύχος 50, σελ. 10.